

**Sygn. akt II Ca 1115/12**

## POSTANOWIENIE

Dnia 20 marca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Elżbieta Woźniak
Sędziowie:	SO Bożena Badenio - Gregrowicz SR del. Tomasz Szaj (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Daria Kozłowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 marca 2013 roku w S.

sprawy z wniosku **S. B.**

z udziałem **H. B. (1) i H. B. (2)**

o dział spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestnika H. B. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Myśliborzu

z dnia 4 lipca 2012 roku, sygn. akt I Ns 226/07

**uchyła zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Myśliborzu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.**

**Sygn. akt II Ca 1115/12**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 lipca 2012 roku, sygn. akt I Ns 226/07, Sąd Rejonowy w Myśliborzu

I. Ustalił, że w skład spadku po zmarłym J. B. w dniu wchodzi:

1. Działka nr (...) o wartości 71 637,- zł,
2. Działka nr (...) o powierzchni 0,42 ha o wartości 5 835,- zł,
3. Działka nr (...) o powierzchni 0,34 ha o wartości 2 595,- zł,
4. Działka nr (...) o powierzchni 2,16 ha o wartości 16 487,- zł,

5. Działka nr (...) o powierzchni 2,94 ha o wartości 40 845,- zł,
  6. Działka nr (...) o powierzchni 0,18 ha zabudowana domem mieszkalnym i budynkami gospodarczymi o wartości 71 637,- zł,
  7. Ciągnik rolniczy (...) o wartości 13 200,- zł,
  8. Ciągnik rolniczy (...) wartości 3 100,- zł,
  9. Pług dwuskibowy o wartości 500,- zł,
  10. Pług dwuskibowy o wartości 800,- zł,
  11. Kultywator o wartości 700,- zł,
  12. Brony zębate o wartości 400,- zł,
  13. Siewnik o wartości 1 100,- zł,
  14. Rozsiewacz nawozów o wartości 400,- zł,
  15. Opryskiwacz o wartości 800,- zł,
  16. Przyczepa rolnicza o wartości 2 700,- zł,
  17. Przyczepa rolnicza o wartości 3 100,- zł,
  18. Przyczepa 2 kołowa o wartości 300,- zł,
  19. Rozrzutnik obornika o wartości 2 700,- zł
- o łącznej wartości 226 404,- zł;

II. Ustalił, że udział J. B. w nieruchomości położonej we wsi D. gmina M. składającej się z działki nr (...) o powierzchni 2,96 ha, dla której Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) wynosi 1/2;

III. Ustalił, że udział J. B. w nieruchomości położonej we wsi D. gmina M. składającej się z działek nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) wynosi 1/2;

IV. Dokonał działu spadku po J. B. w ten sposób, że:

- 1) Wnioskodawcy S. B. przyznał na wyłączną własność część działki nr (...) o powierzchni 3,7289 ha o wartości 51 806,- zł opisaną w projekcie podziału przez biegłego sądowego J. D. (1), stanowiącą załącznik do opinii z dnia 24 grudnia 2010 roku;
- 2) Uczestnikowi postępowania H. B. (1) przyznał na wyłączną własność:
  - Część działki nr (...) o powierzchni 1,8888 ha o wartości 26 241,- zł opisaną w projekcie podziału przez biegłego sądowego J. D. (1) stanowiącą załącznik do opinii z dnia 24 grudnia 2010 roku,
  - Część działki nr (...) o powierzchni 0,7889 ha o wartości 10 960,- zł opisaną w projekcie podziału przez biegłego sądowego J. D. (1) stanowiącą załącznik do opinii z dnia 24 grudnia 2010 roku,
  - Działkę nr (...) o powierzchni 0,42 ha stanowiącą nieruchomość rolną o wartości 5 835,- zł,
  - Działkę nr (...) o powierzchni 0,34 ha o wartości 2 595,- zł,

- Działkę nr (...) o powierzchni 2,16 ha o wartości 16 487,- zł,
- Działkę nr (...) o powierzchni 2,94 ha o wartości 40 845,- zł,
- Działkę nr (...) o powierzchni 0,18 ha zabudowaną domem mieszkalnym i budynkami gospodarczymi o wartości 71 637,- zł,
- Ruchomości opisane w pkt 7 – 19;

V. zasądził od uczestnika postępowania H. B. (1) na rzecz wnioskodawcy S. B. tytułem spłaty i wyrównania udziału kwotę 33.596,- zł;

VI. zasądził od uczestnika postępowania H. B. (1) na rzecz wnioskodawcy S. B. kwotę 3.283 (trzy tysiące dwieście osiemdziesiąt trzy 00/100) tytułem schedy spadkowej

VII. w pozostałym zakresie wniosek o rozliczenie schedy spadkowej oddalił

V. odstąpił od obciążenia wnioskodawcy i uczestników postępowania kosztami postępowań oraz zniósł koszty pomiędzy stronami wzajemnie.

Powyższe postanowienie Sąd Rejonowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych:

Spadkodawca J. B. zmarł w dniu 22 marca 1999 roku.

Sąd Rejonowy w Myśliborzu stwierdził nabycie spadku po J. B. przez żonę H. B. (2) ,syna H. B. (1) oraz S. B. każde w 1/3 części każdy z nich wraz z należącym do spadku gospodarstwem rolnym.

H. i J. małżonkowie B. byli małżeństwem od 1948 roku. Przed zawarciem związku małżeńskiego J. B. był właścicielem gospodarstwa rolnego w D., po spaleniu gospodarstwa zakupili jako małżonkowie nowe gospodarstwo w D..

W skład spadku po J. B. wchodzi:

1. działka nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą KW nr o wartości 71 .637 złotych,
2. działka nr (...) o powierzchni 0,4200 ha dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi Księgę wieczystą Kw nr o wartości 5.835 ,00 złotych;
3. działka nr (...) o powierzchni 0,3400 ha o wartości 2.595,00 złotych ;
4. działka nr(...) o powierzchni 2.1600 ha o wartości 16.487,00 złotych;
5. działka nr (...) o powierzchni 2,9400 ha o wartości 40.845,00 złotych;
6. działka nr (...) o powierzchni 0,18 ha zabudowaną domem mieszkalnym i budynkami gospodarczymi o wartości 71.637 złotych;
7. ciągnik rolniczy typ (...) o wartości 13.200 złotych
8. ciągnik rolniczy typ (...) wartości 3.100 złotych
9. pług dwuskibowy o wartości 500 złotych
10. pług dwuskibowy o wartości 800 złotych;
11. kultywator o wartości 700 złotych

12. brony zębate o wartości 400 złotych
13. siewnik o wartości 1.100 złotych;
14. rozsiewacz nawozów o wartości 400 złotych 15. opryskiwacz o wartości 800 złotych
16. przyczepa rolnicza 2 osiowa o wartości 2.700 złotych
17. przyczepa rolnicza o wartości 3.100 złotych
18. przyczepa 2-kołowa o wartości 300 złotych
19. rozrzutnik obornika o wartości 2.700 złotych

Wartość majątku pozostawionego przez spadkodawcę wynosi łącznie kwotę 226.406 ,00 złotych

Pismem z dnia 29 stycznia 1953 roku J. B. wniósł do Prezydium (...) w M. o przyznanie mu gospodarstwa rolnego po J. Ż. z powodu złego stanu mieszkania w którym mieszka.

Decyzją Prezydium (...) w M. z dnia 18 lutego 1953 roku przydzielono J. B. gospodarstwo rolne położone we wsi D. o powierzchni 9,75 ha . Aktem notarialnym sporządzonym w dniu 12.01.1983 roku w Państwowym Biurze Notarialnym w M. małżonkowie J. i H. B. (1) nabyli od Skarbu Państwa Banku (...) nieruchomość położoną w D. o powierzchni 4,36 ha dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...).

Aktem notarialnym sporządzonym w dniu 31.08.1987 roku w Państwowym Biurze Notarialnym w M. małżonkowie J. i H. B. (1) nabyli od Skarbu Państwa Banku (...) nieruchomość położoną w D. o powierzchni 0,44 ha o nr ewidencyjnym (...).

Na rzecz wnioskodawcy została poczyniona darowizna w kwocie 20000 złotych oraz kwocie 15.000 złotych; na rzecz uczestnika postępowania H. B. (1) zostały przekazane działki gruntu na łączną kwotę 39.400 złotych oraz ciągnik (...) o nr rej. (...) o ustalonej pomiędzy stronami kwocie 5.000,00 złotych .

Postanowieniem z dnia 14 czerwca 2007 roku Sąd Rejonowy w Myśliborzu Wydział Ksiąg Wieczystych oddalił wniosek w przedmiocie zmiany właściciela w księdze wieczystej Kw (...), w księdze wieczystej Kw nr (...) z uwagi na niezgodność ujawnionych udziałów w księgach wieczystych jest niezgodny z treścią Postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po J. B..

Umową darowizny w dniu 01.03.2007 roku H. B. (2) darowała H. B. (1) udział 4/6 części w nieruchomościach nr 44,114,51,72 dla których Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...);nr (...) dla których Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi Księgę wieczystą Kw Nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi Księgę wieczystą Kw Nr (...).

Biegła sądowa T. W. w opinii z dnia 30.04.2007 roku wskazała, iż zniesienie współwłasności działki nr (...) poprzez jej fizyczny podział, poprzez podział budynku oraz wydzielenie samodzielnych lokali mieszkalnych jest całkowicie nieuzasadniony. Koszt przebudowy budynku mieszkalnego przekroczy jego wartość odtworzeniową.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał wniosek co do zasady za uzasadniony.

Wskazał, że w zakresie sposobu podziału masy spadkowej ostatecznie uwzględnił stanowisko stron, jednocześnie podając, że stanowiska stron w toku niniejszego postępowania okazały się istotnie rozbieżne. W toku końcowego przesłuchania wnioskodawca zaproponował ostatecznie, że chce otrzymać na wyłączną własność część działki nr (...) o powierzchni 3,7289 ha, uczestniczka postępowania B. zrzekła się swojego udziału na rzecz syna H. B. (1).

Sąd Rejonowy przywołał regulację art. 680 § 1 kpc, podając, że we wniosku o dział spadku należy powołać postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia oraz spis inwentarza, jak również podać, jakie spadkodawca sporządził testamenty, gdzie zostały złożone i gdzie się znajdują. Jeżeli spis inwentarza nie został sporządzony, należy we wniosku wskazać majątek, który ma być przedmiotem działu.

§ 2. W wypadku gdy w skład spadku wchodzi nieruchomość, należy przedstawić dowody stwierdzające, że nieruchomość stanowiła własność spadkodawcy.

Powołując się na akta sprawy I Ns 67/02 stwierdził, że nabycie spadku po J. B. nastąpiło wskutek wydania Postanowienia z dnia 15.03.2002 roku. Na mocy tego Postanowienia spadek po J. B. nabyli na podstawie ustawy żona H. B. (2), syn H. B. (1) i syn S. B. każde z nich po 1/3 części oraz wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne.

W wyniku wydanego Postanowienia z dnia 15.03.2002 roku nie toczyło się postępowanie w zakresie zmiany lub uchylenia Postanowienia

W zakresie ustalenia składników masy spadkowej po zmarłym J. B. Sąd Rejonowy wskazał, że w znacznej mierze nastąpiło ono trakcie trwania postępowania, w szczególności w odniesieniu do treści art. 684 kpc Sąd ustalił skład i wartość spadku ulegającego podziałowi.

Ostateczne jego ustalenie w ocenie Sądu Rejonowego nie budziło wątpliwości pomiędzy stronami.

Sąd Rejonowy ustalił ostatecznie, iż w skład spadku po zmarłym J. B. wchodzi:

1. działka nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą KW nr o wartości 71.637 złotych;

Okoliczność, iż działka wchodzi w skład spadku po zmarłym nie budziła wątpliwości.

Strony zgodnie przyznały te okoliczności.

Nie budziły również wątpliwości ustalenia w zakresie obszaru przedmiotowej działki jak i jej wartości.

2. działka nr (...) o powierzchni 0,4200 ha dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi Księgę wieczystą Kw nr o wartości 5.835,00 złotych;

W zakresie przedmiotowej nieruchomości również strony nie zgłosiły zastrzeżeń co do obszaru ustalonego w opinii jak i wartości przedmiotowej nieruchomości.

3. działka nr (...) o powierzchni 0,3400 ha o wartości 2.595,00 złotych;

Podobnie w przypadku tej działki strony nie zgłosiły zastrzeżeń co do przyjętego arealu jak i wartości ustalonej w opinii.

4. działka nr(...) o powierzchni 2.1600 ha o wartości 16.487,00 złotych;

Również strony nie zakwestionowały wartości ustalonej dla przedmiotowej działki jak również obszaru tej działki objętej wyceną.

5. działka nr (...) o powierzchni 2,9400 ha o wartości 40.845,00 złotych;

6. działka nr (...) o powierzchni 0,18 ha zabudowaną domem mieszkalnym i budynkami gospodarczymi o wartości 71.637 złotych;

Podobnie w przypadku obu powyższych działek w tym działki zabudowanej budynkami gospodarczymi żadna ze stron nie wniosła zastrzeżeń.

Wobec treści wyjaśnień złożonych w toku postępowania przez wnioskodawcę oraz uczestników Sąd ustalił wysokość udziałów w nieruchomościach nr (...) - H. B. (2) na 4/6 ,a S. B. i H. B. (1) po 1/6 .Jak wynika zebranego w sprawie materiału dowodowego w ocenie Sądu Rejonowego, grunty wchodziły w skład majątku dorobkowego H. B. (2) i J. B..

Odnośnie ruchomości będących na wyposażeniu gospodarstwa tj.

ciągnika rolniczego typ (...) o wartości 13.200 złotych ,ciągnika rolniczy typ (...) wartości 3.100 złotych, pługa dwuskibowego o wartości 500 złotych; pługa dwuskibowy o wartości 800 złotych ,kultywatora o wartości 700 złotych, bron zębatach o wartości 400 złotych .siewnika o wartości 1.100 złotych, rozsiewacza nawozów o wartości 400 złotych ,opryskiwacza o wartości 800 złotych, przyczepy rolniczej 2 osiowa o wartości 2.700 złotych ,przyczepy rolniczej o wartości 3.100 złotych, przyczepy 2-kołowa o wartości 300 złotych i rozrzutnika obornika o wartości 2.700 złotych ,

Strony zastrzeżeń do opinii nie wniosły zarówno w zakresie wyceny dokonanej przez biegłego sądowego M. M. jak i ich przyznania uczestnikowi H. B. (1) na wyłączną własność.

Sąd Rejonowy uznał opinię biegłego sądowego M. M. za w pełni wiarygodną i przekonującą.

Opinia sporządzona została w sposób jasny i czytelny. Zawiera szczegółowe parametry jakie posłużyły za podstawę ustalenia wartości ruchomości. W toku postępowania na skutek stanowiska wnioskodawcy Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu nieruchomości na okoliczność ustalenia czy istnieje możliwość dokonania podziału nieruchomości rolnej położonej w (...) z wydzieleniem 1/3 udziału w masie spadkowej na rzecz S. B..

Biegła sądowa T. W. wskazała, iż zniesienie współwłasności działki nr (...) poprzez jej fizyczny podział, poprzez podział budynku oraz wydzielenie samodzielnych lokali mieszkalnych jest całkowicie nieuzasadniony albowiem koszty przebudowy budynku mieszkalnego przekroczą jego wartość odtworzeniową.

W ocenie Sądu Rejonowego opinia biegłej sądowej T. W. jest w pełni wiarygodna i przekonującą. W szczególności biegła sądowa dokonała szczegółowego opisu działek stanowiących masę spadkową, opisu budynku mieszkalnego usytuowanego na działce nr (...) oraz analizy możliwości podziału. Biegła w ocenie Sądu Rejonowego przedstawiła w sposób dokładny i jasny kwestie związaną z ograniczeniami w zniesieniu współwłasności budynku mieszkalnego oraz wskazała na koszty jakie towarzyszyłyby w przypadku zniesienia tejże nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym.

W wyniku wydanej opinii wnioskodawca zmienił swoje stanowisko ( na rozprawie w dniu 08.08.2008 roku), wskazując iż domaga się spłaty udziału w działce nr (...). Na rozprawie w dniu 04 września 2008 roku wnioskodawca wniósł o dokonanie podziału masy spadkowej w ten sposób, aby otrzymał swój udział w naturze,

Wskutek stanowiska stron Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości na okoliczność ustalenia wartości działki nr (...), nadto ustalenia możliwości wydzielenia w naturze udziału wnioskodawcy w działkach nr (...) oraz biegłego sądowego z zakresu szacowania ruchomości na okoliczność ustalenia wartości ruchomości wymienionych w inwentaryzacji majątku a dnia 12 lutego 2007 roku.

Biegła sądowa T. W. w opinii z dnia 28.12.2008 roku ustaliła wartość nieruchomości stanowiących działki nr (...) wraz z zabudowaniami na kwotę 71.637 złotych. Opinia ta nie została zakwestionowana przez strony niniejszego postępowania. Opinia jest bardzo szczegółowa i zawiera wycenę działki oraz wycenę budynków posadowionych na działce. Wobec powyższego Sąd Rejonowy uznał przedmiotową opinię za w pełni wiarygodną i przekonującą.

W zakresie opinii sporządzonej przez biegłą sądową M. J. podniósł, że jest bardzo szczegółowa na której Sąd Rejonowy w znacznej mierze oparł swoje rozstrzygnięcie. Biegła w opinii przedstawiła propozycję podziału działki nr (...) dla stron oraz wskazała areły poszczególnych działek, w tym części działki nr (...) w wersji I tj. o obszarze 1,8888 ha,3,7289 ha, 0,7889 ha i w wersji II część działki nr (...) o powierzchni 1.1088 ha,3,7289 ha 1.5689 ha .

Sąd Rejonowy przyjął wersję I opinii albowiem dla wnioskodawcy w obu wersjach opinii nie zmieniło wyznaczonego dla niego areалу, a dla uczestników postępowania zgodnie z wolą H. B. (2) jej udział w masie spadkowej nabył jej syn H. B. (1). W ocenie Sądu Rejonowego poza dokładnością w sporządzeniu opinii przez biegłą istotną okoliczność było ustalenie i wydzielenie z działki (...) trzech działek o powierzchni 1.88888 ha dla uczestniczki H. B. (2) ,o powierzchni 3.7289 ha dla S. B. ,o powierzchni, o powierzchni 0,7889 ha dla uczestnika postępowania H. B. (1).

Opinia biegłego sądowego J. D. (2) w ocenie Sądu Rejonowego zasługuje na uznanie jej za w pełni wiarygodną i przekonującą. W opinii biegły sądowy wskazał wartość każdej z nieruchomości stanowiącej składnik masy spadkowej. W szczególności wskazał na wartości każdej z działek ,w tym działki nr (...) podzielonej na trzy części.

W ocenie Sadu Rejonowego również i powyższa opinia zasługuje na jej uwzględnienie i uznanie jej za w pełni wiarygodną i przekonującą.

Sąd Rejonowy wskazał również, że strony nie kwestionowały opinii i nie wniosły zastrzeżeń tak jak do pozostałych wcześniej omówionych opinii.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy przyznał wnioskodawcy S. B. na wyłączną własność działkę nr (...) o powierzchni 3.7289 ha o wartości 51.806 złotych. Uczestnikowi postępowania H. B. (1) Sąd przyznał na wyłączna własność pozostałe składniki wymienione w pkt. IV pkt.2 postanowienia.

Tytułem wyrównania udziału wnioskodawcy Sąd Rejonowy zasądził od uczestnika postępowania H. B. (1) na rzecz S. B. kwotę 33.596,00 złotych.

W zakresie rozliczenia sched spadkowych:

Sąd Rejonowy przyjął darowiznę uczynioną na rzecz wnioskodawcy przez matkę H. B. (2) na kwotę 35.000 złotych jako darowiznę uczynioną na rzecz wnioskodawcy przez uczestniczkę postępowania H. B. (2) z tytułu darowanej po śmierci spadkodawcy kwoty 20000 złotych oraz kwoty również uznanej przez wnioskodawcę a traktowanej jako pożyczkę 15.000złotych,a na rzecz uczestnika postępowania H. B. (1) od uczestniczki postępowania kwota 39.400,00 złotych z tytułu przekazanych aktem darowizny nieruchomości oraz kwotę 5000 złotych tytułem ustalonej zgodnie kwoty za dokonaną darowiznę ciągnika (...) (...).

W związku z rozliczeniem darowizn Sąd zasądził od uczestnika postępowania H. B. (1) na rzecz wnioskodawcy kwotę tytułem ich wyrównania kwotę 4.700 ,00 złotych  $(44.400 + 35.000) - 79.400$  złotych  $79.400 : 2 = 39.700$  złotych

Sąd nie uznał zeznań świadka Z. B. za wiarygodne w zakresie darowizn uczynionych na rzecz wnioskodawcy .Jak bowiem wynika z wyjaśnień złożonych przez samego wnioskodawcę przyznał, że otrzymał darowiznę w kwocie 20.000 złotych oraz kwotę 15.000 złotych którą potraktował jako pożyczkę której nie zwrócił wobec sprzeciwu rodziców. W pozostałym zakresie uznał te zeznania za nie wnoszące do sprawy żadnych nowych okoliczności.

Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy postanowił jak w sentencji w oparciu o treść 680 kpc art.684 kpc i art.686 kpc oraz art.687 kpc.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 k.p.c.

Apelację od powyższego postanowienia w zakresie punktów I, II, III, IV, V, VI, VII wniósł wnioskodawca, zarzucając naruszenie:

- art. 1038 § 1 kc oraz art. 684 kpc poprzez nie objęcie dokonany działem spadku nieruchomości nabytej przez spadkodawcę i jego małżonkę w postaci działki gruntu o powierzchni 0,44 ha o nr (...) pomimo poczynienia w treści pisemnego uzasadnienia ustaleń, że przedmiotowa nieruchomość została nabyta przez spadkodawcę w dniu 31 sierpnia 1987r.;

- art. 684 kc w zw. z art. 233 kpc poprzez nieprawidłowe wyliczenie wartości masy spadkowej i ustalenie jej na kwotę 226.406 zł, podczas, gdy wartość ta winna zostać ustalona na kwotę 238 836 zł;
- naruszenie przepisu art. 1039 § 1 kc poprzez dokonanie rozliczenia w niniejszej sprawie darowizn, które nie zostały dokonane przez spadkodawcę lecz przez osobę trzecią;
- art. 233 kpc w szczególności przez błąd w ustaleniach faktycznych i przyjęcie, że udział spadkodawcy J. B. w nieruchomości położonej we wsi D. gmina M. składającej się z działki nr (...) o powierzchni 2.96 ha, dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) wynosi 1/2,
- art. 233 kpc w szczególności przez błąd w ustaleniach faktycznych i przyjęcie, że udział spadkodawcy J. B. w nieruchomości położonej we wsi D. składającej się z działek nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi Kw nr (...) wynosi 1/2,
- art. 233 poprzez błąd w ustaleniach faktycznych polegający na nieuzasadnionym przyjęciu, iż strony zgodnie ustaliły wartość ciągnika (...) o nr rej (...) na kwotę 5000 zł;
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia niezgodnie z dyspozycją wskazanego przepisu, co w efekcie uniemożliwia wnioskodawcy merytoryczną polemikę i instancyjną kontrolę orzeczenia, w szczególności wobec całkowitego pominięcia w treści uzasadnienia sposobu wyliczenia zasądzonej na rzecz wnioskodawcy spłaty jego udziału w majątku spadkowym;
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez rozbieżność pomiędzy treścią orzeczenia a jego pisemnym uzasadnieniem w zakresie sposobu rozliczenia schedy spadkowych i zasądzonej na rzecz uczestnika z tego tytułu kwoty pieniężnej oraz przyjętej do rozliczenia wartości ciągnika (...) o nr rej (...) (a nie jak wskazał Sąd ciągnika (...) o nr rej (...)).

Wskazując na powyższe wnioskodawca wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

w punkcie I ustalenie, że w skład spadku wchodzi nieruchomość o powierzchni 0,44 ha stanowiąca działkę gruntu nr (...) położoną we wsi D. o wartości 7000 zł i ustalenie łącznej wartości masy spadkowej na kwotę 245.836 zł;

w punkcie II i III ustalenie, że J. B. był wyłącznym właścicielem wskazanych w tych punktach nieruchomości;

w punkcie IV przyznanie działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,44 ha na wyłączną własność H. B. (1);

w punkcie V zasądzenie od uczestnika H. B. (1) na rzecz wnioskodawcy S. B. kwoty 71112 zł tytułem spłaty i wyrównania jego udziału w spadku;

w punkcie VI poprzez zasądzenie od uczestnika H. B. (1) na rzecz wnioskodawcy S. B. kwoty 13133 zł tytułem schedy spadkowej.

2. ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu;

Uzasadniając apelację wnioskodawca wskazał, że Sąd Rejonowy naruszył art. 1038 § 1 k.c. oraz art. 684 k.p.c. poprzez nie objęcie dokonany działem spadku nieruchomości nabytej przez spadkodawcę i jego małżonkę w postaci działki gruntu o powierzchni 0,44 ha o nr (...). Przedmiotowy dokument wskazujący na fakt przynależności tego składnika do masy spadkowej znajduje się w aktach sprawy na k. 91-92. Zgodnie z treścią przepisu art. 1038 § 1 k.c. sądowy dział spadku powinien obejmować cały spadek. Jednakże z ważnych powodów może być ograniczony do części spadku. Z kolei stosownie do przepisu art. 684 k.p.c. skład i wartość spadku ulegającego podziałowi określa sąd spadku. W niniejszej sprawie pomimo, że Sąd wskazał, że aktem notarialnym sporządzonym w dniu 31.08.1987r. w Państwowym Biurze Notarialnym w M. małżonkowie J. i H. B. (2) nabyli od Skarbu Państwa Banku (...) nieruchomość położoną

w D. o powierzchni 0;44 ha stanowiącej działkę gruntu nr (...) nie dokonał zaliczenia tej nieruchomości w skład masy spadkowej po J. B.. Zdaniem wnioskodawcy wartość tej nieruchomości wynosi 7000 zł.

Wnioskodawca wskazał, że Sąd Rejonowy w Myśliborzu dokonał nieprawidłowego wyliczenia wartości masy spadkowej. Podliczenie wszystkich składników majątkowych zaliczonych przez Sąd do masy spadkowej daje kwotę 238 836 zł a nie wskazaną przez Sąd kwotę 226.406 zł. Dodatkowo wnioskodawca uważa, że do tej kwoty powinna zostać zaliczona kwota 7000 zł stanowiąca wartość wskazanej powyżej działki, co łącznie winno dawać kwotę 245 836 zł.

Nieprawidłowo również w ocenie wnioskodawcy Sąd Rejonowy dokonał rozliczenia darowizn poczynionych na schedę spadkową albowiem zaliczył do tych darowizn kwoty pieniężne otrzymane przez wnioskodawcę od jego matki H. B. (2) 11 lat po śmierci spadkodawcy tj. w 2010r. W myśl przepisu art. 1039 § 1 k.c. jeżeli w razie dziedziczenia ustawowego dział spadku następuje między zstępnymi albo między zstępnymi i małżonkiem, spadkobiercy ci są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową darowizn otrzymanych od spadkodawcy, chyba, że z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności wynika, że darowizna została dokonana ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia. Uczestniczka H. B. (2) wskazywała, że w 2010r. przekazała na rzecz syna sumę 15.000zł i sumę 20.000 zł. Bezsprzecznie z tego wynika, iż uczestniczka dokonywała tych darowizn samodzielnie w imieniu własnym, a nie uczynił tego jej zmarły przed 11 laty mąż. Okoliczność tą potwierdził także jej syn H. B. (1) w trakcie przesłuchania przed Sądem w dniu 27 czerwca 2012r., gdzie wprost wskazał, że były to pożyczki, a on przekazane kwoty traktował jako wyłudzenie. Stąd kwoty te nie mogą być objęte rozliczeniem w niniejszej sprawie, gdyż nie dokonał ich spadkodawca. Poza tym wnioskodawca kwestionuje, aby kwoty te stanowiły darowiznę od jego matki ponieważ pieniądze te stanowiły, co najwyżej wynagrodzenie za pracę w gospodarstwie rolnym rodziców, którą świadczył w latach 1994 - 2006. Na marginesie podnieść wypada, że uczestniczka H. B. (2) oświadczyła, iż oczekiwała na zwrot tych kwot, co wyklucza uznanie ich za darowizny. W ocenie uczestnika otrzymane przez niego kwoty nie podlegały rozliczeniu w ramach sprawy spadkowej po jego ojcu, a zatem zasądzona na jego rzecz z tego tytułu kwota jest nieprawidłowa. Brak było dowodów, że przekazane przez uczestniczkę kwoty mogły być uznane za spłaty udziału w majątku spadkowym po ojcu skoro nawet w piśmie z dnia 20.09.2008r, (k. 180) uczestniczka traktuje je jako pożyczki. Co więcej odnośnie zasądzonej na rzecz wnioskodawcy kwoty z tytułu rozliczenia sched spadkowych wynika sprzeczność pomiędzy kwotą wskazaną w pkt VI sentencji postanowienia (3.283 zł), a kwotą wskazaną w treści uzasadnienia (4.700 zł).

Zdaniem wnioskodawcy Sąd Rejonowy niezasadnie uznał, iż udział spadkowy J. B. w nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 2.96 ha, dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) oraz w nieruchomości położonej we wsi D. składającej się z działek nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi Kw nr (...) wynosi 1/2. Sąd Rejonowy nie wskazał w treści uzasadnienia w oparciu, o jakie dowody poczynił tej treści ustalenia. Apelujący podkreślił, że we wszelkich dokumentach dotyczących kwestii własności ww działek jako właściciel został uwidoczniiony wyłącznie J. B.. Dodatkowo podniósł, że w treści orzeczenia o wykonaniu aktu nadania z dnia 15.12.1966r. wyraźnie wskazano, że grunty te zostały przyznane spadkodawcy w zamian za mienie zaburzańskie, które wchodziło w skład jego majątku odrębnego. Grunty te nie zostały zdane na rzecz Skarbu Państwa po zaistnieniu pożaru, gdyż jak wskazywała uczestniczka pożar miał miejsce w latach 50-tych, zaś nabycie tych gruntów w 1966r. Z tego względu grunty objęte tym aktem stanowią majątek odrębny spadkodawcy albowiem chociaż nabyte w małżeństwie zostały nabyte w zamian za składniki majątku osobistego.

Sąd Rejonowy błędnie uznał również, że strony zgodnie ustaliły wartość ciągnika (...) o nr rej (...) na kwotę 5000 zł. Twierdzenia Sądu w tej materii nie dość, że nie poparte żadnymi dowodami sprzeczne są także z samym orzeczeniem wydanym przez tenże Sąd. W sentencji postanowienie w pkt 7 ten sam ciągnik został określony na kwotę 13.200 zł podczas, gdy do rozliczenia została przyjęta kwota 5000 zł. Nie wiadomo zatem, na jakiej podstawie Sąd uznał raz, że jego wartość wynosi 13.200zł i zaliczył go w poczet majątku spadkowego, a następnie przyjął, iż składnik ten był przedmiotem umowy darowizny i jego wartość wynosi 5000 zł. Dodatkowo skoro Sąd Rejonowy uznał, że ten ciągnik wchodzi w skład majątku spadkowego, co wynika z poczynionych przez niego ustaleń zawartych w pkt I postanowienia to nie powinien rozliczać tego składnika przy obliczaniu sched spadkowych, co zdaje się chociaż nie bezpośrednio

wynikać z treści pisemnego uzasadnienia. W ocenie uczestnika powinna zostać mu przyznana odpowiednia część sumy, którą uczestnik H. B. (1) otrzymał od swojego ojca w darowiznie.

Wskazując na powyższe zarzuty uczestnik podniósł, iż uzasadnienie sporządzone w niniejszej sprawie w najmniejszym stopniu nie odpowiada wymogom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. Zgodnie z treścią przywołanego przepisu uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie fakty, które sąd uznał za udowodnione, dowody, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Wymogom tym z wyżej podanych względów Sąd Rejonowy nie podołał. Uchybienie takie, w ocenie wnioskodawcy, stanowi podstawę do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Wnioskodawca podniósł również, iż Sąd Rejonowy nie wskazał przede wszystkim sposobu kwot przyjętych do sporządzonych przez siebie wyliczeń w zakresie spłat z tytułu wyrównania udziału w spadku i spłat sched spadkowych i nie wskazał mechanizmu przeprowadzonego wyliczenia. Pomiędzy sentencją postanowienia a jego pisemnym uzasadnieniem są istotne rozbieżności, które nie pozwalają uznać wydanego orzeczenia za prawidłowe albowiem kwota przyjęta w ramach rozliczenia sched spadkowych wskazana w uzasadnieniu nie pokrywa się z kwotą podaną w treści uzasadnienia.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł również uczestnik postępowania H. B. (1) zaskarżając postanowienie w zakresie punktu I, IV, V i VI.

Uczestnik postępowaniu zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

1. Naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wydanego postanowienia, tj. art. 684 k.p.c. polegające na niewłaściwym ustaleniu składu i wartości majątku spadkowego po zmarłym J. B., w szczególności poprzez:
  - a) niezasadne zaliczenie, w pkt. 1 zaskarżonego postanowienia, do majątku spadkowego, ciągnika rolniczego typu (...), objętego darowizną dokonaną przez H. B. (2) na rzecz H. B. (1), a jednocześnie pominięcie kwoty 35.000 zł stanowiącej darowiznę uczynioną na rzecz wnioskodawcy, mimo późniejszego uwzględnienia tego składnika przy obliczaniu należnych stronom spłat,
  - b) nie precyzyjne określenie składu majątku spadkowego w następstwie zaniechania opisanego poszczególnych składników masy spadkowej, w szczególności nieruchomości, w sposób umożliwiający ich późniejszą identyfikację,
2. Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym przejawiającą się w niezasadnym przyjęciu, iż w skład spadku po zmarłym J. B. wchodzi w całości składniki opisane w punkcie I zaskarżonego postanowienia, o wskazywanej tam wartości, na skutek błędu rachunkowego określone omyłkowo na łączną kwotę 226.406 zł, podczas gdy jak ustalono opisywane zarówno nieruchomości, jak i ruchomości stanowiły współwłasność J. B. na zasadzie małżeńskiej wspólności majątkowej z H. B. (2), co powinno skutkować ustaleniem, iż w skład spadku po J. B. wchodzi wyłącznie udziały do <sup>1</sup>A składników majątkowych opisanych w pkt. I zaskarżonego postanowienia o wartości o połowę mniejszej, aniżeli ustalił to Sąd I instancji,
3. Naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 1039 § 1 k.c. polegające na niezasadnym zaliczeniu na schedę spadkową darowizny dokonanej przez H. B. (2) na rzecz H. B. (1) w postaci ciągnika rolniczego (...),
4. Naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 1039 § 2 k.c. polegające na uwzględnieniu przy obliczaniu schedy spadkowej darowizny dokonanej na rzecz H. B. (1) w postaci nieruchomości oznaczonych jako działka (...) podczas gdy materiał dowodowy, w szczególności zeznania żony spadkodawcy wskazują, iż darowizna ta została dokonana ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia jej na schedę spadkową, co skutkowało niesłusznym zwiększeniem wysokości spłaty zasądzonej od H. B. (1) na rzecz S. B., a ponadto zaliczono na schedę spadkową całość tej darowizny, podczas gdy stroną darującą, w udziale do 1/2 tej darowizny była uczestniczka niniejszego postępowania H. B. (2), co nawet przy uwzględnieniu tej darowizny na schedę spadkową, wyklucza całość jej wartość

5. Naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wydanego postanowienia tj. art. 689 k.p.c. polegające na dokonaniu działu spadku bez uprzedniego zniesienia współwłasności składników wchodzących w skład spadku mimo, iż stanowiły one współwłasność z innego tytułu niż dziedziczenie.

6. Naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wydanego postanowienia tj. art. 688 k.p.c. w zw. z art. 623 k.p.c. polegające na dokonaniu podziału nieruchomości stanowiącej działkę nr (...), w której udział wchodzi w skład masy spadkowej poprzez przyznanie na rzecz S. B. jej części przewyższającej cały udział spadkodawcy w opisanej nieruchomości.

7. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego postanowienia polegający na przyjęciu, iż dokonany podział masy spadkowej . uwzględnia interesy stron, podczas gdy przyznane części nieruchomości oznaczonej jako działka (...) na rzecz S. B., nie trudniącego się od wielu lat rolnictwem, pozbawiło uczestnika, aktualnie uprawiającego tę ziemię, znacznej części gruntu o istotnym znaczeniu gospodarczym dla prowadzonego przez niego gospodarstwa rolnego podważając ekonomiczny sens istnienia tego gospodarstwa,

8. Naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wydanego postanowienia tj. art. 328 § 2 k.p.c. polegające na zaniechaniu należytego uzasadnienia wydanego postanowienia, w szczególności przywołaniu okoliczności oraz wyliczeń uzasadniających wysokość zasądzonych spłat sprzecznych nie tylko wewnętrznie, ale także niezgodnych z treścią zaskarżonego postanowienia.

Wskazując na powyższe zarzuty, uczestnik wniósł o:

zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

1. uznanie , iż w skład spadku po zmarłym J. B. wchodzi ustalony w pkt. I zaskarżonego postanowienia składniki majątkowe, w udziale do 1/2, z odpowiednim, stosownym do udziału określeniem ich wartości tj.

a) udział do 1/2 prawa własności działki nr (...) o pow. 6,4066 ha, położonej w obrębie (...) D., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), o wartości 35.818,50 zł.

b) udział do 1/2 prawa własności działki nr (...) o pow. 0,4200 ha, położonej w obrębie (...) D., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), o wartości 2.917,50 zł.

c) udział do 1/2 prawa własności działki nr (...) o pow. 2,94 ha, położonej w obrębie (...) D., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), o wartości 20.422,50 zł.

d) udział do 1/2 prawa własności działki nr (...) o pow. 2,94 ha, położonej w obrębie (...) D., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), o wartości 35818,50 zł.

e) udział do 1/2 prawa własności działki nr (...) o pow. 0,34 ha, położonej w obrębie (...) D., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), o wartości 1297,50 zł

f) udział do 1/2 prawa własności działki nr (...) o pow. 2,16 ha, położonej w obrębie (...) D., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), o wartości 8243,50 zł.

g) udział do 1/2 prawa własności ciągnika rolniczego typ (...) o wartości 1550 zł.

h) udział do 1/2 prawa własności pługa dwuskibowego o wartości 250 zł.

i) udział do 1/2 prawa własności pługa trzyskibowego o wartości 800 zł.

o łącznej wartości 107.118 zł.

2. Zaliczenie do schedy spadkowej darowizny uczynionej na rzecz wnioskodawcy S. B., w postaci kwoty 35.0000 zł.

3. Dokonanie działu spadku po zmarłym J. B. w ten sposób, że przyznać na wyłączną własność wszystkie ruchomości i nieruchomości opisane w punkcie III. 1 a-j na rzecz H. B. (1) z jednoczesnym obowiązkiem spłaty na rzecz S. B. kwoty odpowiadającej wielkości przysługujących mu udziałów,

względnie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Myśliborzu.

Uzasadniając apelację uczestnik wskazał, że Sąd Rejonowy w niezasadny sposób potraktował wszystkie wymienione tam składniki majątkowe jako w całości stanowiące wyłączną własność zmarłego J. B., a w konsekwencji przyjął ich pełną wartość przy określaniu wartości masy spadkowej. Powyższe ustalenia pozostają w sprzeczności ze zgromadzonym materiałem dowodowym z którego wynika, iż wskazywane zarówno nieruchomości, jak i ruchomości stanowiły współwłasność J. B. na zasadzie małżeńskiej wspólności majątkowej z H. B. (2). Powinno skutkować to ustaleniem, iż w skład spadku po J. B. wchodzi wyłącznie udziały do 1/2 składników majątkowych opisanych w pkt. I zaskarżonego postanowienia o wartości o połowę mniejszej, aniżeli ustalił to Sąd I instancji, mimo, iż w punkcie II-III zaskarżonego postanowienia uwzględniono udział J. B. w prawie własności wymienionych tam nieruchomości w części do 1/2, nie znalazło to jednak odzwierciedlenia przy ustalaniu wartości tych składników, a także w późniejszych wyliczeniach wysokości obowiązkowych spłat udziałów.

Jednocześnie brak jest ustaleń w zakresie udziałów w prawie własności ruchomości wchodzących w skład spadku, przysługujących małżonce zmarłego J. B..

Ruchomości jako nabyte w trakcie trwania małżeństwa spadkodawcy, wobec braku dowodów przeciwnych, niewątpliwie stanowiły współwłasność małżeńską spadkodawcy i uczestniczki postępowania H. B. (2).

Nadto podniósł, iż sposób określenia poszczególnych składników majątkowych, w zaskarżonym orzeczeniu jest zbyt ogólny, poza numerem działek w odniesieniu do nieruchomości, brak jest określenia cech umożliwiający ich późniejszą identyfikację.

Dodatkowo wskazał, iż w punkcie 1.10 postanowienia błędnie opisano jeden ze składników majątkowych, określając go jako pług dwuskibowy podczas gdy w rzeczywistości jest to pług trzyskibowy.

Zarzucił również, że łączna wartość wszystkich składników została mylnie wyliczona, co nie pozostało bez wpływu dla późniejszych ustaleń należnych stronom spłat.

W opinii skarżącego za nieprawidłowy uznać należy również sposób zaliczenia na schedę spadkową darowizn uczynionych na rzecz H. B. (1) i S. B.. W sentencji postanowienia uwzględniono bowiem błędnie podarowany uczestnikowi przez H. B. (2) ciągnik typu (...), a pominięto darowizny uczynione na rzecz S. B..

W tym zakresie rozliczenia te odmiennie przedstawione zostały w uzasadnieniu postanowienia, gdzie poza w/ w opisanymi darowiznami zaliczono niesłusznie także tę uczynioną na rzecz H. B. (1) w postaci nieruchomości stanowiących działkę nr (...).

W ocenie uczestnika mimo, iż materiał dowodowy, w szczególności zeznania żony spadkodawcy, wskazują, iż darowizna nieruchomości stanowiących działki nr (...) została dokonana ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia jej na schedę spadkową, zaliczono jej wartość, co skutkowało niesłusznym zwiększeniem wysokości spłaty należnej od H. B. (1) na rzecz S. B.. Ponadto zaliczono na schedę spadkową całość tej darowizny, podczas gdy stroną darującą, w udziale do 1/2 tej darowizny była uczestniczka niniejszego postępowania H. B. (2), co nawet przy zaliczeniu tej darowizny na schedę spadkową, wyklucza uwzględnienie całej jej w tym zakresie wartości. W ocenie uczestnika postępowania, także przyjęty sposób podziału składników majątku spadkowego budzi zastrzeżenia.

W szczególności należy zauważyć, iż mimo przyjęcia przez Sąd I instancji w punkcie III postanowienia, iż działka nr (...) o łącznej pow. 6,4066 ha stanowiła własność spadkodawcy w części do 1/2, dokonano jej podziału poprzez

przyznanie części nieruchomości o pow. 3,72289 ha na rzecz S. B.. Wyodrębniona w ten sposób część bezsprzecznie przekroczyła udział spadkodawcy podlegający podziałowi w toku prowadzonego postępowania.

Skarżący zarzucił również, że dokonany podział majątku spadkowego uwzględni interesy stron. Sąd przyznając części nieruchomości oznaczonej jako działka (...) pozbawił uczestnika H. B. (1) znacznej części gruntu o istotnym znaczeniu gospodarczym dla prowadzonego przez niego gospodarstwa rolnego. Z zeznań uczestników wynika bowiem, iż gospodarowanie na pomniejszonym obszarze będzie nieopłacalne. Aktualnie cała działka (...) użytkowana jest przez H. B. (1). Wyłącznie w/wymieniony trudniący się na co dzień rolnictwem, ma niezbędne środki i urządzenia dla dalszego uprawiania spornego gruntu. Wnioskodawca od wielu już lat nie zajmuje się rolnictwem, tym samym nie posiada też niezbędnych do uprawy ziemi maszyn. Z oświadczenia wnioskodawcy wynika, iż nie posiada on także środków finansowych na ich zakup, co umożliwiłoby korzystanie mu z gruntu w sposób zgodny z jej przeznaczeniem

Uczestnik podniósł również, iż zaskarżonym postanowieniem naruszone zostały przepisy postępowania, na skutek dokonaniu działu spadku bez uprzedniego zniesienia współwłasności składników wchodzących w skład spadku mimo, iż stanowiły one współwłasność z innego tytułu niż dziedziczenie.

Nadto wskazał, na istniejące sprzeczności w treści uzasadniania postanowienia. W szczególności nieprawidłowości te odnoszą się do sposobu wyliczania należnych stronie spłat. Powyższe sprawa, iż kontrola zasadności wydanego rozstrzygnięcia jest utrudniona, co niewątpliwie narusza prawa przysługujące uczestnikom postępowania.

#### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Kontrola instancyjna zaskarżonego postanowienia na skutek apelacji wnioskodawcy oraz uczestnika prowadzi do stwierdzenia, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, zaś postępowanie dowodowe wymaga powtórzenia w całości. W szczególności zasadny okazał się zarzut podniesiony w obu apelacjach sporządzenia uzasadnienia orzeczenia w sposób naruszający art. 328 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem uzasadnienie orzeczenia powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia z przytoczeniem przepisów prawa. Analiza sentencji postanowienia z dnia 4 lipca 2012 roku oraz jego uzasadnienia prowadzi do stwierdzenia istnienia sprzeczności zarówno w samej sentencji tegoż postanowienia jak i w uzasadnieniu. W szczególności bowiem dokonując zsumowania wartości wskazanych w punkcie I postanowienia nie sposób jest ustalić wartości jaką Sąd Rejonowy wskazał jako łączną wartość spadku. Ponadto w punktach II i III Sąd Rejonowy ustalił, że udział spadkodawcy J. B. w nieruchomościach: - działka nr (...) o powierzchni 2,96 ha, objętej księgą wieczystą KW nr (...) oraz działkach nr (...) objętych księgą wieczystą KW nr (...) wynosi 1/2, natomiast ustalając skład i wartość spadku przyjął do podziału całość tych nieruchomości. Co więcej wydaje się, że również całość tych nieruchomości przyjął rozliczając wartość spadku pomiędzy stronami i wyliczając spłaty. Ponadto uzasadnienie orzeczenia jest sprzeczne w zakresie wyliczenia należnej wnioskodawcy kwoty tytułem rozliczenia schedy spadkowej (abstrahując od innych wadliwości tegoż rozstrzygnięcia), gdyż w punkcie VI (figurującym w zaskarżonym postanowieniu jako pierwszy, albowiem punkty o numerach V i VI w sentencji występują dwukrotnie) zasądzono tytułem rozliczenia schedy spadkowej kwotę 3 283,- zł, zaś w uzasadnieniu orzeczenia wskazano i wyliczono kwotę 4 700,- zł. Dodatkowo dokonując rozliczenia schedy spadkowej Sąd Rejonowy przyjął wartość ciągnika na kwotę 5 000,- zł, zaś w punkcie I podpunkt 7 na kwotę 13 200,- zł. Dodatkowo wskazać należy, że w punkcie I podpunkt 5 jako składnik spadku wskazano działkę nr (...) o powierzchni 2,94 ha, wynikającą z wypisów z ewidencji gruntów, natomiast w punkcie II przy tej samej działce wskazano powierzchnię 2,96 ha (wynikającą z księgi wieczystej). Sąd Rejonowy powyższej rozbieżności nie wyjaśnił. Dla wyczerpania krytyki orzeczenia Sądu Rejonowego wskazać należy, że ustalając skład spadku i dokonując jego podziału Sąd nie wskazał numerów ksiąg wieczystych, zaś w punkcie III omyłkowo wskazał działkę nr (...), zamiast działki nr (...). Powyższe braki mogłyby podlegać sprostowaniu jako oczywiste niedokładności i omyłki, niemniej jednak oczekiwać należy większej staranności przy redakcji orzeczenia, tym bardziej, że postępowanie w sprawie trwa już 6 lat. Nadto sama redakcja uzasadnienia zaskarżonego postanowienia utrudnia prześledzenie toku rozumowania Sądu Rejonowego, albowiem część sformułowań jest trudna do zrozumienia.

W niniejszej sprawie zadaniem Sądu było dokonanie działu spadku po osobie pozostającej w związku małżeńskim. Jednocześnie ujawnił się spór pomiędzy stronami, czy nieruchomości figurujące w księdze wieczystej wyłącznie na spadkodawcę stanowiły jego majątek odrębny czy też były objęte wspólnością ustawową z żoną H. B. (2). W tej kwestii w toku postępowania zgłoszono dwa wnioski o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym, których to żądań w istocie Sąd formalnie nie rozpoznał. Z treści stanowisk stron jednoznacznie wynika, że intencją uczestników postępowania było również dokonanie podziału majątku pomiędzy spadkodawcą J. B. a uczestniczką postępowania H. B. (2), nadto już po śmierci spadkodawcy doszło do przesunięć majątkowych pomiędzy H. B. (2) a uczestnikiem H. B. (1), skutkiem czego w niniejszym postępowaniu de facto Sąd dokonywał podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej (na skutek śmierci J. B.), zniesienia współwłasności oraz działu spadku. Aczkolwiek w uzasadnieniu swego orzeczenia nie przywołał regulacji dotyczących postępowania o podział majątku wspólnego oraz zniesienia współwłasności.

Sąd Rejonowy uzasadniając swe rozstrzygnięcie wskazał na regulację art. 680 § 1 k.p.c., przytaczając ją w całości, aczkolwiek powyższe pozostaje bez znaczenia, gdyż tok postępowania w sprawie świadczy o tym, że Sąd Rejonowy tegoż przepisu w istocie nie zastosował. Nadto umknęło uwadze Sądu Rejonowego, iż w niniejszym postępowaniu dokonuje zniesienia współwłasności gospodarstwa rolnego, zaś Sąd Rejonowy nie rozważył, czy dokonanie podziału fizycznego działki nr (...) jest zgodne z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej (art. 213 k.c.), w szczególności nie zasięgnął w tej mierze opinii biegłego (art. 619 § 2 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. należało uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Myśliborzu do ponownego rozpoznania.

Na wstępie zastrzec należy, że przy powtórnym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy winien mieć na względzie, że wspólność majątkowa pomiędzy J. i H. B. (2) ustała w dniu 22 marca 1999 roku, tym samym zastosowanie znajduje art. 5 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 162, poz. 1691), w myśl którego, jeżeli wspólność małżeńska ustała przed wejściem w życie niniejszej ustawy – do podziału majątku wspólnego małżonków i do zwrotu wydatków i nakładów dokonywanych z majątku wspólnego na majątek osobisty (odrębny) lub z majątku osobistego (odrębnego) na majątek wspólny – stosuje się przepisy dotychczasowe, tj. w szczególności przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu obowiązującym przed dniem 5 lutego 2005 roku. Następnie Sąd Rejonowy powinien:

1. zgodnie z art. 680 § 1 k.p.c., 617 k.p.c., ustalić jakie składniki majątkowe są przedmiotem niniejszego postępowania w zakresie majątku wspólnego J. i H. małżonków B. oraz spadku po J. B., w szczególności w tym celu odebrać oświadczenia wnioskodawcy i uczestników postępowania jakie składniki majątkowe zgłaszają do podziału (w tej mierze pomocne będą obie apelacje, albowiem zawierają one wymienienie powyższych składników) oraz zebrać dowody na prawo własności powyższych przedmiotów. W tym względzie naruszeniem powyżej wskazanych przepisów jest brak odpisów ksiąg wieczystych dotyczących nieruchomości będących przedmiotem podziału, jak też dokumentów rejestracyjnych ciągników; Sąd Rejonowy winien również mieć na względzie rozbieżności pomiędzy powierzchnią działek uwidocznoną w księgach wieczystych oraz w ewidencji gruntów;

2. jeżeli z odpisów ksiąg wieczystych i stanowisk stron wynika spór, co do tego, czy poszczególne składniki były bądź nie objęte wspólnością ustawową J. B. oraz H. B. (2), Sąd Rejonowy winien ustalić kiedy i w jaki sposób poszczególne składniki majątkowe zostały nabyte. W tym względzie (w zakresie nieruchomości) pomocna będzie bogata dokumentacja gospodarstwa rolnego dołączona do akt, do której w zaskarżonym orzeczeniu Sąd Rejonowy się nie odniósł. Sąd Rejonowy winien w szczególności rozważyć (przy uwzględnieniu obowiązujących ówczesnie regulacji) w jaki sposób i kiedy doszło do nabycia gospodarstwa rolnego przez J. B. oraz czy nabycie to (w świetle ówczesnie obowiązującego prawa) było uzależnione od utraty gospodarstwa rolnego pozostawionego na ziemiach, które po drugiej wojnie światowej pozostały poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Nadto Sąd Rejonowy winien baczyć w tym względzie na podnoszone przez strony kwestie związane ze spalaniem gospodarstwa i przydzieleniem innego. Dodatkowo Sąd winien rozważyć znaczenie w tym kontekście samego aktu nadania gospodarstwa rolnego oraz orzeczenia o wykonaniu aktu nadania, mając przy tym na względzie podstawę nadania gospodarstwa i okres

kiedy konkretne gospodarstwo zostało nadane. W tym celu Sąd Rejonowy winien poczynić ustalenia jakie działki zostały objęte aktem nadania nr 105 z dnia 18 czerwca 1947 roku, a jakie działki zostały nadane spadkodawcy już w trakcie trwania małżeństwa oraz na jakiej podstawie. Ustalając ostatecznie czy poszczególne działki były objęte wspólnością ustawową, Sąd Rejonowy winien kierować się wykładnią zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy w uchwale z 30 listopada 1962 roku, III Co 12/62, OSNC 1963, nr 12, poz. 255.

3. po ustaleniu składu majątku wspólnego J. i H. B. (2) oraz składu spadku po J. B. Sąd Rejonowy winien ustalić wartość poszczególnych składników, z poszanowaniem zasad wynikających z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 września 1974 roku, III CZP 58/74, OSCNP 1975, nr 6, poz. 90, tj. według stanu z chwili otwarcia spadku a cen z chwili działu, w szczególności odbierając w tym względzie oświadczenia stron co do tego czy zgodnie przyjmują wartość ustaloną w toku dotychczasowego postępowania, a jeżeli nie, Sąd Rejonowy winien uzyskać od biegłych dokonujących wyceny nieruchomości potwierdzenie wyceny w trybie art. 156 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2010 roku, nr 102, poz. 651 ze zm.) – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2010 roku, V CSK 13/10, OSNC 2011, nr 1, poz. 9;

4. następnie Sąd winien rozważyć sposób dokonania podziału składników majątkowych, bacząc przy tym, że o ile wnioskodawca będzie domagał się podziału fizycznego działki nr (...) bądź ewentualnie innych działek, winien stosownie do art. 618 § 2 k.p.c. oraz art. 211 w zw. z art. 213 k.c., zasięgnąć opinii biegłych co do sposobu podziału;

5. przy ustalaniu sposobu podziału Sąd Rejonowy winien rozważyć kwestie związane z zaliczeniem darowizn na schedę spadkową. W tym kontekście podkreślić należy, że stosownie do art. 1039 § 1 k.c. jeżeli dział spadku następuje pomiędzy zstępnymi i małżonkiem, spadkobiercy ci są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn, chyba że z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności sprawy wynika, że darowizna została dokonana ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia. Szczególnego podkreślenia wymaga, że nie podlegają zaliczeniu na schedę spadkową po J. B. darowizny uczynione przez inne osoby, w szczególności H. B. (2), a jedynie darowizny uczynione przez samego spadkodawcę, tj. przez J. B.. Natomiast w zakresie darowanych uczestnikowi H. B. (1) przez J. B. i H. B. (2) działek, zaliczeniu na schedę spadkową podlega wyłącznie udział spadkodawcy;

6. w ostatniej kolejności Sąd Rejonowy winien dokonać rozliczenia majątku wspólnego J. i H. B. (2) oraz spadku po J. B. bacząc, aby suma poszczególnych składników zgadzała się z ogólną wartością i stosownie do przyjętego sposobu podziału i niespornych udziałów w spadku, dokonać wyliczenia spłat bądź dopłat. W tym miejscu wskazać należy na niezrozumiały sposób rozliczenia matematycznego darowizn dokonany przez Sąd Rejonowy, który dokonał zsumowania darowizn, a następnie podzielił je na 2 części i zasądził na rzecz wnioskodawcy różnicę. Prawdłowo i zgodnie z regulacją art. 1042 § 1 k.c. zaliczenie na schedę spadkową przeprowadza się w ten sposób, że wartość darowizn lub zapisów windykacyjnych podlegających zaliczeniu dolicza się do spadku lub do części spadku, która ulega podziałowi między spadkobierców obowiązanych wzajemnie do zaliczenia, po czym oblicza się schedę spadkową każdego z tych spadkobierców, a następnie każdemu z nich zalicza się na poczet jego schedy wartość darowizny lub zapisu windykacyjnego podlegającej zaliczeniu. W myśl art. 1042 § 2 k.c. wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili działu spadku;

7. przy redakcji orzeczenia Sąd Rejonowy winien precyzyjnie wskazać i opisać nieruchomości i ruchomości podlegające podziałowi z podaniem oznaczeń geodezyjnych działek, ich położenia oraz pełnego numeru księgi wieczystej;

8. o ile zaś w stosunku do orzeczenia wydanego po tak przeprowadzonym postępowaniu zostaną przez strony złożone wnioski o sporządzenie pisemnego uzasadnienia, Sąd Rejonowy winien przy jego sporządzeniu skrupulatnie przestrzegać regulacji art. 328 § 2 k.p.c., szczególnie naciskać na wyjaśnienie tych kwestii, które są przedmiotem sporu pomiędzy stronami, głównie tego czy poszczególne nieruchomości stanowią majątek odrębny J. B. czy też były objęte wspólnością ustawową z H. B. (2). Nadto Sąd Rejonowy uzasadniając rozstrzygnięcie winien poświęcić także uwagę rozstrzygnięciu w zakresie kosztów sądowych, uzasadniając szczegółowo jakie względy przemawiają za

pokryciem niemałych wydatków postępowania przez Skarb Państwa, w szczególności, gdy wnioskodawca uzyskał spłatę w gotówce.